

ning for andre områder end regeringens sammensætning.

Den overordnede problemstilling i første hovedafsnit er, hvilke retlige forpligtelser grundlovens § 15 medfører dels med hensyn til en regerings fratræden eller udskrivelse af nyvalg, dels i forbindelse med udnævnelsen af en ny regering.

Konklusionen er, at ifølge grundlovens § 15, stk. 2, er regeringen forpligtet til at drage parlamentariske konsekvenser, hvis den stilles over for et egentligt mistillidsvotum. Undersøgelsen redegør for situationer, hvor et sådant antages at foreligge. Endvidere viser undersøgelsen, at der ikke må dannes en regering, der kan forventes mødt med et mistillidsvotum ved sin fremstilling for Folketinget, men at der ellers ikke er nogen statsretlige bindinger for, hvilken regering der kan dannes.

Undersøgelsens andet afsnit behandler parlamentarismen som udtryk for, at den principielle ligestilling mellem parlament og regering er afløst af en situation, hvor parlamentet er overordnet regeringen. Det udtrykkes ofte i sentensen »Ingen over og ingen ved siden af Folketinget«. Undersøgelsen bygger på en antagelse om, at regeringen statsretligt måtte være undergivet Folketingets flertal på en række punkter ud over de, der udtrykkeligt er reguleret i grundloven. Problemet belyses ved en undersøgelse af tre problemkomplekser: 1) er folketingsbeslutninger uden hjemmel bindende for regeringen, 2) markedsudvalgets rolle, 3) er regeringen statsretligt forpligtet til at stadfæste vedtagne lovforslag. Undersøgelsesresultatet af disse spørgsmål tilbageviser den nævnte antagelse.

Det samlede resultat af undersøgelsen er, at regeringen kun på enkelte punkter er statsretligt begrænset i sit forhold til Folketinget.

På spørgsmålet om der var *behov for en ændring af grundloven*, svarer forfatteren, at det næppe vil være muligt at foreslå en klarere formulering af mistillidsbestemmelsen end den nuværende i grundlovens 15, stk. 2, om Folketingets mistillidstilkendegivelser.

Med hensyn til det parlamentariske princip indeholder grundloven ingen udtrykkelige bestemmelser om dets betydning for regeringsdannelsen, men i grundlovens § 15, stk. 2, indfortolkes det princip, at en regering ikke må udnævnes, såfremt den må forventes mødt med et mistillidsvotum ved sin fremstilling i Folketinget. Denne refleksvirkning anses for

så fastslået i dansk statsret, at det ikke er nødvendigt at udtrykke den eksplicit i en eventuel ny grundlov.

Forfatteren påpeger dog, at såfremt man ønsker at gå videre i retning af positiv parlamentarisme, således at en ny regering skal have Folketingets udtrykkelige godkendelse, kræver det utvivlsomt en grundlovændring. I givet fald ville fordelene ligge i en formodet større politisk stabilitet, mens ulemperne til gengæld ville bestå i vanskelighederne ved at finde et sådant flertal. Risikoen er derfor, at den forøgede stabilitet opnås på bekostning af handlingslammelse.

Derimod anbefaler forfatteren, at markedsudvalgets indflydelse på EF-politikken sikres et bedre retligt grundlag end i dag, hvor regeringen principielt ubundet af markedsudvalgets mandater kan pådrage Danmark ikke blot folkeretligt, men også statsretligt bindende forpligtelser.

Christensen, Jens Peter

Forfatningsretten og det levende liv. Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1990. 270 sider.

Forfatteren, der har en politologisk baggrund, har med den foreliggende afhandling erhvervet den juridiske licentiatgrad.

Emnet er den statsretlige teoris grundlovsfortolkning gennem tiderne, og formålet med afhandlingen er at identificere principper for forfatningsfortolkning.

Der argumenteres for, at forskellige dele af grundlovsfortolkningen må ske på grundlag af forskellige principper, og der anlægges navnlig en sondring mellem frihedsrettighederne, der angår forholdet mellem stat og borger, og de øvrige dele af forfatningen, der i større omfang angår forholdet mellem de øverste statsorganer, (bla. grundlovens §§ 3 og 15, som i bogen kaldes samspilsreglerne). Tesen er, at der på det første område kan og undertiden bør anlægges en dynamisk fortolkning, og på det andet bør udvises betydelig tilbageholdenhed med at søge at retliggøre det politiske sam- og modspil mellem de øverste statsorganer. I den forbindelse fremhæves som en væsentlig praktisk forudsætning, at hensynene bag samspilsreglerne ikke er entydige og ofte peger i forskellige retninger, hvilket taler imod udvidende fortolkninger og imod antagelser om sædvaneretlige forpligtelser. Derimod er der en større grad af overensstemmelse af hensyn bag